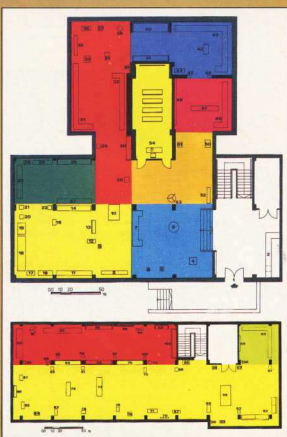

2. ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΙΟΥ

Η ανάγκη άμεσης προστασίας και φύλαξης των ευρημάτων της ανασκαφής οδήγησε τον πρώτο ανασκαφέα του Δίου, Πρύτανη τότε του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Καθηγητή Γεωργίο Σπηριόδη (α΄ περίοδος ανασκαφών 1928-31), στην κατασκευή ενός λιθόκτιστου μικρού κτιρίου στην περιφέρεια του χωριού Μαλαθριά, που αργότερα μετονομάστηκε σε Δίον. Οι ανασκαφές όμως της δεκαετίας του '70 με τα πλούσια και αναπάντεχα ευρήματα από τα Ιερά της Δημήτρας και της Ίσδας καθώς και από τις μεγάλες Θέρμες προκάλεσαν αδιαχώρητο στο κτήριο, μολοντί είχε επεκταθεί κατά μία αιθούσα με φροντίδα της ΙΣΤ. Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων. Η ιδέα της κατασκευής ενός Μουσείου, που θα στέγαζε και θα έδινε τη δυνατότητα προβολής των ευρημάτων των ανασκαφών που φωτίζουν με άφθονο υλικό τις λατρείες των αρχαίων Μακεδόνων, οφείλεται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνο Καραμανλή, ο οποίος ενδιαφέρθηκε προσωπικά για την υλοποίηση του έργου. Τα εγκαίνια του Μουσείου του Δίου έγιναν από τον ίδιο τον Οκτώβριο του 1983.

Στο Δίον φθάνει κανείς οδικώς μέσω Κατερίνης ή πιο άνετα από την εθνική οδό Θεσσαλονίκης-Αθηνών. Σε απόσταση 14 χλμ. από τον κόμβο Κατερίνης ή 1 χλμ. από τη διασταύρωση Λιτοχώρου, μία σημασμένη έξοδος οδηγεί στο χωριό Δίον, που απέχει μόνο 6 χλμ. από την εθνική οδό. Στη νότια είσοδο του χωριού, στην πρώτη διασταύρωση, ο κάθετος δρόμος οδηγεί αριστερά στο Μουσείο (κοιτά στην εκκλησία του χωριού) και δεξιά στον αρχαιολογικό χώρο του Δίου. Μουσείο ο αρχαιολογικός χώρος απευχών κάτι λιγότερο από 500 μέτρα. Στο Μουσείο ο επισκέπτης μπορεί να πληροφορηθεί από video και έντυπα για τις ανασκαφές και τα ευρήματα.

Η οργάνωση της έκθεσης του Μουσείου βασίζεται στην ιδιομορφία του αρχαίου Δίου και στο είδος των ευρημάτων. Το Δίον υπήρξε ιερό κέντρο των αρχαίων Μακεδόνων και είναι φυσικό τα ιερά και οι λατρείες να αποτελούν τον πρώτο στόχο και των ανασκαφικών αναζητήσεων και της μουσειακής έκθεσης. Τα ευρήματα είναι κυρίως υλικά, επιγραφές και μικροαντικείμενα. Αμέσως μετά, το ενδιαφέρον στρέφεται προς τον οχυρωμένο οικισμό, το αρχαίο αστικό κέντρο με τα τείχη, τους δρόμους, τα δημόσια κτήρια, τα ιδιωτικά σπίτια. Ακολουθεί η αναζήτηση στη νεκρόπολη του Δίου και στα νεκροταφεία των τμήων στους πρόποδες του Ολύμπου. Ακόμη, κρίθηκε σκόπιμο να περιληφθούν στην έκθεση ενδεικτικά ευρήματα από ορισμένες θέσεις της Περίας όπως τον Κολινδρό, το Κίτρος, τον Κουσκο κ. ά. προ πάντως όμως από την Πύδνα. Πρόκειται για ευρήματα της ΙΣΤ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων (αρχαιολόγος Μ. Μπέσιος), που πλουτίζουν και συμπληρώνουν την εικόνα της αρχαίας Περίας. Τέλος, η έκθεση περιέχει μια ειδική ομάδα ευρημάτων με εξαιρετικό ενδιαφέρον. Είναι αυτά που βρήκε ο καθηγητής Β. Κυριαζόπουλος στην κορυφή του Ολύμπου Άγιος Αντώνιος (υψόμετ. 2817 μ.) κατά την κατασκευή ενός μεταωρολογικού σταθμού του Πανεπιστημίου και τα οποία σχετίζονται με τη λατρεία του Ολυμπίου Διός. Οι αρχαιότερες του Ολύμπου των μηχανοκίνητων και πρωτογεωμετρικών χρόνων, που έχουν θεμελιώδη σημασία για την πρώτη ιστορία της Μακεδονίας και προέρχονται από τις πρόσφατες ανασκαφές της αρχαιολόγου της ΙΣΤ' Εφορείας κ. Ε. Παντερμαλή, θα εκτεθούν σύντομα στον όροφο

Η κάτοψη του ισόγειου. Η κάτοψη του ορόφου.

Αεροφωτογραφία του μουσείου.

Η πρώτη μεγάλη αίθουσα με ευρήματα των Θερμών και του Ιερού της Ίσδας.

Τα ευρήματα του Ιερού της Δήμητρας.

γενναϊώδης χρηματοδότηση από το Ίδρυμα Γ. Α. Λεβέντη στον ειδικά διαμορφωμένο ημιυπόγειο χώρο του Μουσείου. Αρχιτεκτονικά μέλη και ταφικοί θώκοι μαζί με μερικά άλλα μαρμάρινα έργα εκτίθενται στην τριμερή στοά και στη δεξτροφυτεμένη αυλή. Διαφορετικά κτίσματα που έγιναν με φροντίδα του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στεγάζουν την ομάδα ανασκαφής που επεξεργάζεται, καταγράφει και μελετά τα ευρήματα. Ο επισκέπτης στην είσοδο προς τη μεγάλη αίθουσα του ισογείου έχει μια πρώτη γενική εικόνα των ευρημάτων, κατά πλειοψηφία γλυπτών. Η πρώτη ομάδα γύρω από το κυκλικό περιφραντήριο (αρ. 3) αποτελείται κυρίως από τα αγάλματα που περιέχει ένας λατρευτικός χώρος των μεγάλων δημοσίων λουτρών (αρ. 4-7). Πρόκειται για το πληρύτερο σύνολο αγαλμάτων που εικονίζει τους Ασκληπιάδες: τον Μαχάονα, την Υγεία, την Αίγλη, την Πανάκεια, την Ακεούα και τον Ποδάλειο. Η επόμενη μεγάλη ενότητα περιλαμβάνει λατρευτικά αγάλματα, αναθήματα και τιμητικούς ανδριάντες από το Τέμενος της Ίσδας (αρ. 8-22).

Ευρήματα από την Πύδνα και άλλους τόπους της Περίας.

Η λατρεία της Αιγυπτιακής θεάς, εξελληνισμένη, διαδόθηκε από τους Πτολεμαίους σ' όλο το Αιγαίο και φαίνεται ότι βρήκε εξαιρετικά γόνιμο έδαφος στη Μακεδονία, αν κρίνει κανείς από τα ιερά των αιγυπτιακών θεοτήτων στη Θεσσαλονίκη και στο Δίον. Ξεχωρίζουν τα λατρευτικά αγάλματα της Υποκλιμακίδας Αφροδίτης και της Ίσδας Τύχης, όπως και ο τιμητικός ανδριάντας της Ιουλίας Φρουριανής Αλεξάνδρας. Και τα τρία γλυπτά έμειναν στημένα στα βάθρα τους από την αρχαιότητα ως την αποκαλύψη τους στις ανασκαφές. Τα πρωτότερα αναθήματα του Ιερού ανήκονται στο τέλος του 4ου π.Χ. αι. και πιθανότατα σχετίζονται με τη λατρεία της Αρτέμιδος στον ίδια θέση, ενώ τα οψιμότερα φθάνουν στον 3ο αι. μ.Χ. Σε μια μεγάλη προθήκη και ένα μακρύ βάθρο (αρ. 23 και 26) στη γωνία της μεγάλης αίθουσας παρουσιάζονται τα κύρια ευρήματα του Θεσμοφορίου, του Ιερού της Δήμητρας, που η ιστορία του αρχίζει, σύμφωνα με τα ευρήματα, στο τέλος του 6ου π.Χ. αι. και διαρκεί δίχως διακοπή οκτώ αιώνες. Γλυπτά, πήλινα ειδώλια, αγγεία, επιγραφές, κοσμήματα δίνουν μια πλήρως εικόνα αυτού του εξαιρετικά σημαντικού Ιερού. Η ενότητα αρ. 26-39 περιλαμβάνει ευρήματα από τα Ιερά του Ασκληπιού, του Διονύσου και προ πάντων του Ολυμπίου Δίου. Από το τελευταίο προέρχονται οι ενεπιγραφές στήλης και το βάθρο του αγάλματος του βασιλιά Περσέα. Στην ίδια πέτρινα βρίσκονται και τα υπόλοιπα γλυπτά που σχετίζονται με τις λατρείες. Ξεχωρίζει το κεφάλι με στέρμα σε μορφή οχυρωματικού περιβόλου, του Βοθίου, σύμφωνα με την πετυχημένη ερμηνεία του καθηγητή Γ. Μπακαλάκη, εικονίζει τον ποταμό Θεό του Δίου, τον Ποσειδά.

Ένα δείγμα των ταφικών μνημείων εκπροσωπούν τα έργα αρ. 40-50. Το πρωτότερο είναι η στήλη μιας κοπέλας (μέσα 5ου αι. π.Χ.). Ένα από τα οψιμότερα επιτύμβια είναι η στήλη της Επικτήσεως. Στην προθήκη αρ. 40 εκτίθενται, μαζί με άλλα ευρήματα, τα κτερίσματα από τον ελληνιστικό τύμβο που περιείχε τον μακεδονικό τάφο IV του τέλους του 4ου αι. π.Χ. Η προθήκη αρ. 47 περιέχει ευρήματα από τις παλααιοχριστιανικές βασιλικές του Δίου. Οι περιστρεφόμενες πινακίδες (αρ. 53) δίνουν μια ιδέα από τρεις μεγάλες κατηγορίες νομισμάτων της ανασκαφής: Νομίσματα Μακεδονικών βασιλέων, νομίσματα κοπής Δίου και νομίσματα άλλων πόλεων που βρέθηκαν στο Δίον.

Η αίθουσα 54 διαθέτει video και προβολέα διαφανώνων. Είναι ανοιχτή για την ενήμερωση των επισκεπτών. Η επίσκεψη στον ορόφο του Μουσείου ξεκινά με τα ευρήματα της κορυφής του Ολύμπου, Άγιος Αντώνιος. Είναι υπολείμματα θυσιών, θραύσματα γλυπτών και επιγραφές που αναφέρονται στον Ολύμπιο Δία. Στην ίδια γωνία (αρ. 60) μια προθήκη περιέχει ευρήματα από τα νεκροταφεία των τύμβων (1.000-700 π.Χ.) στις υπαρείες του Ολύμπου. Το καθιστικό στην απέναντι γωνία ξεκουράζει τον επισκέπτη και του δίνει την ευκαιρία να προσέξει τα τέσσερα καθιστά αγάλματα των φιλοσόφων που βρέθηκαν στην έπαυλη του Διονύσου. Ακολουθούν ευρήματα ποικίλων εποχών και διαφόρων θέσεων της Περίας. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει για τη στήλη της Πύδνας (αρ. 77), που χρονολογείται στα κλασικά χρόνια και αποτελεί Παμύλο δείγμα εντόπιος γλυπτικής στη Μακεδονία κατά τον 5ο π.Χ. αι. Πολύ ενδιαφέροντα κτερίσματα από τάφους της κλασικής εποχής στην Πύδνα περιέχει η προθήκη αρ. 76.

Στο τελευταίο μέρος της έκθεσης του ορόφου παρουσιάζονται υλικά δομές, εργαλεία, όργανα ακριβείας, ιατρικά όργανα και προϊόντα της αρχαίας τεχνολογίας από τα σπήλια και τα δημόσια κτήρια του Δίου (αρ. 88-102). Η έκθεση κλείνει με μια «θήκη», όπου εκτίθενται αμφορείς διαφόρων εποχών, και μια προθήκη που περιέχει τα ενδιαφέροντα ευρήματα ενός λάκκου απορριμμάτων της ελληνιστικής περιόδου, κάτω από το δάπεδο ενός πολυτελέως κτηρίου των ρωμαϊκών χρόνων: μητρες πήλινων ειδωλίων, παιδικά παιχνίδια, επιδιορθωμένα αγγεία, φαντικά δάρη και χριστικά αγγεία: μια συμπυκνωμένη εικόνα καθημερινής ζωής του αρχαίου Δίου.

Δημ. Παντερμαλής

Καθηγητής Αρχαιολογίας

Όρος Λειτουργίας του Μουσείου του Δίου:
Δευτέρα 11.00 - 17.00.

Τρίτη - Παρασκευή 8.00 - 17.00.

Σάββατο και Κυριακή 8.30 - 15.00.

Ο αρχαιολογικός χώρος είναι ανοικτός από την ανατολή ως τη δύση του ήλιου.

Για τις ανασκαφές και τα ευρήματα βλέπε:

1. Περιοδικό ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ, Αθήνα στο Δίον, Δεκέμβριος 1989, σσ 4-53.

2. Δ. Παντερμαλής, Δίον, έκδοση ΤΑΠ (Σύντομος οδηγός).